

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТАНОВИЩЕ

От: *проф.д.ик.н. Юлия Маркова Дойчинова*
Университет за национално и световно стопанство
Научна специалност Икономика и управление (аграрна икономика)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ по научна специалност 3.8. Икономика, докторска програма
„Икономика и управление (агробизнес)“

Автор на дисертационния труд: **Силвия Петрова Томова-Захариева**
Тема на дисертационния труд: **Оценка на конкурентоспособността на селските райони в България**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1143/28.04.2026г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра Икономика на природните ресурси, Бизнес факултет на УНСС по научна специалност 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (агробизнес)“ съгласно Заповед № 1316/30.04.2025 на Зам. ректора по НИД на УНСС. Обучението е осъществено в свободна форма през периода април 2025 – март 2026г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензиране ръкопис се състои от 139 страници, в т.ч. 130 стр. основен текст и 9 стр. използвана литература. Списъкът на литературните източници включва 158 позиции на български и английски език.

В структурно отношение той се състои от увод, три глави и заключение. В дисертацията сполучливо е обоснована актуалността на изследването. На основата на преглед на предшестващи изследвания е очертана оригиналността на изследването в три аспекта. Това е позволило да се покаже новото и различното на дисертационния труд.

Целта на изследването насочва към анализ на съществуващите методологии за оценка на конкурентоспособността на регионално ниво, тяхната приложимост за селските райони и към разработване и прилагане на адаптирана методология за проучване и оценка на конкурентоспособността на селските райони в България. Умело са представени тезата, обекта, субекта и задачите на дисертацията.

Разработени са три хипотези, свързващи регионалната конкурентоспособност с развитието на секторите на икономиката, на диверсификацията и добавената стойност в аграрния сектор и природно-климатичните условия.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първата глава „Теоретико-методологични основи за анализ и оценка на регионалната конкурентоспособност“ съдържа три параграфи. На базата на

представяне на същността на регионалната конкурентноспособността и факторите, които я определят, във втория параграф се изясняват подходите за оценка на регионалната конкурентноспособност. Изяснени са различни подходи за оценка, модели, използвани индекси за локализация, степен на специализация и др. Специално внимание и висока оценка заслужава третия параграф „Модел на оценка конкурентноспособността на селските райони и ефекти от специализацията им“, в който авторът излага последователно индексите, променливите в модела за оценка на конкурентноспособността на селските райони с техните особености и характеристики.

Втората глава е със заглавие „Селските райони в България – дефиниции и развитие“. В първия параграф „Селските райони – разбиране и дефиниции“ са представени подходите, различните дефиниции, проблеми и предизвикателства, пред които са поставени районите. Следващият параграф логично е посветен на методологията на Евростат и на ОИСР за дефиниране на селските райони, както и на прилагане на дефиницията на ОИСР в България. Последният трети параграф „Характеристика и особености на развитие на селските райони в България, определени по методологията на ОИСР“ включва анализ на статистически данни за 21-та области, които са обект на изследването. Вниманието на автора е насочено към демографските характеристики и проблеми, работната сила, безработицата, заплащането на труда и др. Анализирани са равнището и промените в брутната добавена стойност по икономически сектори.

Третата глава „Резултати и оценка на конкурентноспособността на селските райони в България“ стартира с представяне на методологичния подход за оценка конкурентноспособността на селските райони в България (фигура 7) с неговите характеристики, изисквания, последователност и т.н. В следващите два параграфа е определена специализацията на селските райони чрез индексите на локализация и конкурентноспособност. Това е позволило в последния параграф да се анализират резултатите от комплексната оценка на специализацията и конкурентноспособността на селските райони в България с включване на четири индикатори, обобщени като променливи в групи човешки ресурси, селско стопанство, индустрия и услуги и иновации. Във всичките анализи са използвани данни за 2011 и 2021г. и са сравнени промените и тенденциите на избраните показатели за характеризиране на развитието на селските райони.

Разработеното заключение има характера на резюмиране на резултатите, и доказва пълното потвърждаване на първата и третата хипотеза и частичното на втората.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Справката за приносите във висока степен представя резултатите от дисертационния труд. От тях характера на научно-методологични приноси, които обогатяват аграрикономическата литература имат:

- Разработеният количествен модел за измерване на регионалната конкурентноспособност на селските райони в България на ниво област (NUTS 3), при който подхода на Nuovari, Kangasharju & Alanen е интегриран с Индекса на локализация и с разработване на алтернативен вариант (RCI*), изчислен спрямо средното само за селските райони. Това е позволило едновременно позициониране на селските райони в националния контекст и измерване на вътрешната диференциация между тях, включително ефекта от специализацията им.

- Проведено е първото цялостно изследване, обхващащо всички 21 области, класифицирани като селски по методологията на ОИСР, за десетгодишен период (2011–2021 г.). Идентифицирани са три типа траектории на развитие: области с устойчиво подобрение; области без съществено структурно изменение; и области с влошаване. Емпирично е доказано, че специализацията в селското стопанство, не е достатъчна за висока регионална конкурентоспособност, а структурното изоставане в индустрията и услугите действа като системен ограничаващ фактор.

Практико-приложен характер имат:

- Разработените конкурентни профили на селските райони, които могат да се използват като инструмент за диагностика и моделиране на развитието.

- Разработените научно обосновани насоки за диференцирана политика по отношение на селските райони в България. Формулираните стратегически насоки са адресирани към държавните и местните власти като е аргументирана необходимостта от териториално диференциран подход, съобразен със специфичния потенциал, дигиталната свързаност и необходимостта от добавяне на стойност в местната икономика. Резултатите могат да послужат при разработването на регионални стратегии, програмирането на мерки по бъдещи политики за развитие на селските райони и идентифицирането на приоритети за териториално насочени инвестиции.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и автореферата

По темата на дисертацията са представени три броя научни публикации. Две са публикувани на български език и една на английски. Темите на публикациите е свързана със съдържанието отделни части на дисертационния труд.

Представеният автореферат обективно отразява структурата и съдържанието на дисертацията.

6. Препоръки

Препоръчвам на докторанта да продължи изследванията си по проблематиката и да публикува резултатите си в престижни научни издания.

7. Заключение

Изложеното съдържание, резултатите и научните приноси, съдържащи се в дисертационния труд на Силвия Томова-Захаријева, ми дават основание за следните констатации:

- Дисертационният труд е цялостно, оригинално, комплексно, завършено научно изследване на изключително актуален, развиващ се и сложен проблем;
- Изградена и приложена е оригинална методологическа рамка на изследване, което е позволило на автора да съчетае методи с различен характер и възможности и да изведе значими резултати.

На основата на представените характеристики, резултати и научни приноси, съдържащи се в дисертационния труд, оценявам положително съдържанието му. Предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуваме за присъждане на образователната и научната степен «доктор» по 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (агробизнес) на Силвия Петрова Томова-Захаријева

28.05.2026 / София

Подпис:
(проф.д.ик.н. Юлия Дойчинова)

OPINION

by: Prof. D.Sc. (Econ.) Julia Markova Doitchinova
University of National and World Economy
Scientific specialty Economics and Management (Agrarian Economics)

Regarding: dissertation for awarding the educational and scientific degree
"doctor" in scientific specialty 3.8. Economics, doctoral program
"Economics and Management (Agribusiness)"

Author of the dissertation: **Silvia Petrova Tomova-Zaharieva**

Topic of the dissertation: **Assessment of the competitiveness of rural areas in Bulgaria**

Basis for presenting the opinion: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order No. 1143/28.04.2026 of the Rector of the UNWE.

1. Information about the dissertation candidate

The dissertation candidate studied in a doctoral program at the Department of Natural Resources Economics, Faculty of Business of the UNWE in scientific specialty 3.8. Economics, doctoral program "Economics and Management (Agribusiness)" Order No. 1316/30.04.2025 of the Deputy Rector of the UNWE. The training was carried out in a free form during the period April 2025 - March 2026

2. General characteristics of the submitted dissertation work

The manuscript submitted for review consists of 139 pages, including 130 pages of main text and 9 pages of used literature. The list of literary sources includes 158 items in Bulgarian and English.

Structurally, it consists of an introduction, three chapters and a conclusion. The dissertation successfully substantiates the relevance of the research. Based on a review of previous research, the originality of the research is outlined in three aspects. This has allowed to show what is new and different in the dissertation work.

The purpose of the research is to analyze the existing methodologies for assessing competitiveness at the regional level, to assess their applicability for rural areas and to develop and implement an adapted methodology for studying and assessing the competitiveness of rural areas in Bulgaria. The thesis, object, subject and tasks of the dissertation are skillfully presented labor.

Three hypotheses have been developed, linking regional competitiveness with the development of sectors of the economy, diversification and added value in the agricultural sector and natural and climatic conditions.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The first chapter "Theoretical and methodological foundations for the analysis and assessment of regional competitiveness" contains three paragraphs. Based on the clarification

of the essence of regional competitiveness and the factors that determine it, the second paragraph clarifies the approaches to assessing regional competitiveness. Different assessment approaches, models, used localization indices, degree of specialization, etc. are clarified. Special attention and high appreciation deserve the third paragraph "Model for assessing the competitiveness of rural areas and the effects of their specialization", in which the author consistently presents the indices, variables in the model for assessing the competitiveness of rural areas with their features and characteristics.

The second chapter is entitled "Rural areas in Bulgaria – definitions and development". The first paragraph "Rural areas – understanding and definitions" presents the approaches, different definitions, problems and challenges faced by the regions. The next paragraph is logically dedicated to the methodology of Eurostat and the OECD for defining rural areas, as well as to the application of the OECD definition in Bulgaria. The last third paragraph "Characteristics and features of the development of rural areas in Bulgaria, determined according to the OECD methodology" includes an analysis of statistical data for the 21 districts that are the subject of the study. The author's attention is focused on demographic characteristics and problems, the workforce, unemployment, wages, etc. The level and changes in gross value added by economic sectors are analyzed.

The third chapter "Results and assessment of the competitiveness of rural areas in Bulgaria" starts with a presentation of the methodological approach for assessing the competitiveness of rural areas in Bulgaria (Figure 7) with its characteristics, requirements, sequence, etc. In the next two paragraphs, the specialization of rural areas is determined through the localization index and their competitiveness through the index of the same name. This has allowed in the last paragraph to analyze the results of the complex assessment of the specialization and competitiveness of rural areas in Bulgaria with the inclusion of four indicators, summarized as variables in the groups of human resources, agriculture, industry and services and innovation. In all analyses, data for 2011 and 2021 were used and the changes and trends of the selected indicators for characterizing the development of rural areas were compared.

The developed conclusion has the character of summarizing the results, and proves the full confirmation of the first and third hypotheses and partial confirmation of the second.

4. Assessment of scientific and applied scientific contributions

The report on the contributions to a high degree presents the results of the dissertation work. Of these, the nature of scientific and methodological contributions that enrich the agrarian economic literature has:

- The developed quantitative model for measuring the regional competitiveness of rural areas in Bulgaria at the district level (NUTS 3), in which the approach of Huovari, Kangasharju & Alanen is integrated with the Localization Index and with the development of an alternative option (RCI*), calculated relative to the average for rural areas only. This has allowed for the simultaneous positioning of rural areas in the national context and measurement of the internal differentiation between them, including the effect of their specialization.

- The first comprehensive study was conducted, covering all 21 districts classified as rural according to the OECD methodology, for a ten-year period (2011–2021). Three types of development trajectories have been identified: areas with sustainable improvement; areas without significant structural change; and areas with deterioration. It has been empirically proven that specialization in agriculture is not sufficient for high regional competitiveness,

and structural backwardness in industry and services acts as a systemic limiting factor.

Practically applicable in nature are:

- The developed competitive profiles of rural areas, which can be used as a tool for diagnosis and modeling of development.
- The developed scientifically based guidelines for a differentiated policy regarding rural areas in Bulgaria. The formulated strategic guidelines are addressed to state and local authorities, arguing the need for a territorially differentiated approach, consistent with the specific potential, digital connectivity and the need to add value to the local economy. The results can be used in the development of regional strategies, the programming of measures under future rural development policies and the identification of priorities for territorially targeted investments.

5. Evaluation of the publications on the dissertation and the abstract

Three scientific publications have been presented on the topic of the dissertation. Two have been published in Bulgarian and one in English. The topics of the publications are related to the content of individual parts of the dissertation work.

The presented abstract objectively reflects the structure and content of the dissertation.

6. Recommendations

I recommend that the doctoral student continue her research on the issue and publish her results in prestigious scientific publications.

7. Conclusion

The presented content, results and scientific contributions contained in the dissertation work of Silvia Tomova-Zaharieva give me grounds for the following findings:

- The dissertation work is a comprehensive, original, complex, completed scientific study of an extremely topical, developing and complex problem;
- An original methodological framework of research has been built and applied, which has allowed the author to combine methods of different nature and capabilities and to derive significant results.

Based on the presented characteristics, results and scientific contributions contained in the dissertation work, I positively evaluate its content. I propose to the esteemed members of the scientific jury to vote for awarding the educational and scientific degree "Doctor" in 3.8. Economics, doctoral program "Economics and Management (Agribusiness) to Silvia Petrova Tomova-Zaharieva

28.05.2026 / Sofia

Signature:
(Prof. D.Sc. (Econ.) Julia Doitchinova